

Дорога

Василь Стефаник

— Я йду, йду, мамо.

— Не йди не йди, сину...

Пішов, бо стелилася перед його очима ясна і далека.

Кожні ворота минав, усі білі вікна.

Любив свою дорогу, не сходив з неї ніколи.

Уднину вона була безконечна, як промінь сонця, а вночі над нею всі звізди ночували.

Земля цвіла і квітками своїми сміялася до нього. Він їх рвав і затикав у свій буйний волос.

Кожна квітка кидала йому одну перлу під ноги. Очі його веселі, а чоло ясне, як керничка при пільній дорозі...

Аж людей спіткав.

Вбиті по коліна в землю, вони у безтямній многості падали і здоймалися.

Чорними долонями стручували піт з чола і великими руками ловилися землі.

Втома валила їх, вони душили за собою свої діти і ревіли з болю.

Здоймалися і падали.

А ніч клала їх у сон, як каменів, одного коло одного.

Страшними лицами обернені до неба, як морем голов проти моря звізд.

Земля стогнала під ударом їх серць, а вітер втік за гори.

Він читав ті лица і велику пісню бою на них.

З їх губів злизав слова, з чолів вичитав мислі, а з серць виссав почування. А як сонце родилося в крові і цілувало поміж довгі вії їх очі, то в його серці породилася пісня.

Розспівалася в його душі, як буря, розколисалася, як мамине слово.

І став сильний і гордий. Вітер нагнун д' йому всі квіти.

Ступав своєю дорогою далше.

Вона, як полотно, під ним угиналася. Минав усі ворота, білі вікна помикали.

І знов людей побачив.

Стояли лавою. Перед ними колосисте море золота, поза ними діти в холоді снопів.

Огонь їх пражив, залізо плакало в їх руках.

Полинялі пустарі небесні бездушно звисали над ними.

Всі в білих сорочках, як на Великдень.

Але снопи пропадали з-над дітей, і вогонь вжерався в їх білі голови.

Вони вгризалися знов у жовті лани.

Читав їх розпуку й їх безсилу.

По їх чолах копалися рови один коло одного. Губи їх засихали і білили. Серця заходили жовчю.

І пісня його душі згіркла, як зігнула пшениця.

Очі його помутніли, а чоло його подобало на скаламучену керничку при дорозі.

Сила його і гордість впала на тверду дорогу.

Строївся.

Пішов своєю дорогою, як птах, що своїх крил на собі не чує.

На свіжій ріллі під веселою дугою стояла його любов. Земля радувалася її білими слідами.

Як безсильна дитина, протягнув до неї руки.

— Ходи!

— Не можу, бо ти отрута!

Захитався, а як прожер свій засуд, то поклав на чорну ріллю округи своєї пісні і поволікся далше. Йшов, як тінь спорохнявілого дуба перед заходом сонця.

Дорога темна, як сліпому молоденькому каліці.

Одного дня спотикнувся на гріб своєї мами.

Заридав сухими очима і впав.

Зарив чоло у могилу і просив маму, аби його назвала так, як він був ще дитиною.

Одно маленьке слово аби сказала!

Довго просив.

Потім поклав голову на хрест і почув від нього мороз.

Здригнувся, поцілував могилу в маленьку яблінку і поплівся, безіменний і самотній.

— Боже, ти подаруй мені решту моєї дороги, бо я не годен вже йти!

І скавав з могили на могилу, як осіннє перекотиполе.

Аж як перейшов сто гробів, то сотий перший його був.

Припав до нього, як давно до маминої пазухи.